

D1%8C%D0%BD%D1%96-%D1%80%D0%B5%D0%D0%B5%D1%82%D1%83-%D0%9E%D0%9E%D0%9D.pdf (дата звернення: 10.02.2023).

17. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text) (дата звернення: 10.02.2023).

18. Саміт на половині шляху: як Україна виконує 7 вимог до кандидата у члени ЄС. Європейська правда. 01.02.2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/02/1/7155269/> (дата звернення: 10.02.2023).

19. Gender equality and education. From access to empowerment. URL: <https://www.unesco.org/en/gender-equality/education> (дата звернення: 10.02.2023).

**Гришко О.М.,**  
*кандидат юридичних наук, доцент,  
професор кафедри теоретичної юриспруденції,  
Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана,  
Київ, Україна*

## **ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Нині темпи розвитку цифрових технологій зумовлюють необхідність реалізації державної політики у сфері вищої освіти відповідно до сучасних вимог цифрової трансформації, що відбуваються в більшості державах світу. У правовому середовищі цифрова трансформація розглядається як процес інтеграції цифрових технологій з метою ефективного забезпечення впорядкування відносин. Серед науковців поширеною є думка, що у всьому світі процес цифровізації розпочався в кінці 50-х рр. XX ст., а з 2018 р. став доступнішим [1, с. 108] для широкого загалу.

На основі дослідження Digital 2022 Global Statshot встановлено, що у світі в 2022 р. понад 5 млрд людей користувалися інтернетом (їх загальна кількість зросла майже до 200 млн), а 5,32 млрд людей користувалися мобільними телефонами (майже 67 % населення планети). Також результати дослідження засвідчують, що в світі 4,65 млрд користувачів соціальних мереж (майже 59 % всього населення планети). Визначається, що типовий користувач інтернету проводить у мережі понад 40 % власного життя [2].

В Україні станом на 1 лютого 2022 р., за даними Державної служби статистики України, чисельність населення становила 41 130,4 тис. осіб [3], а користувачами інтернету були 31,10 млн осіб (для порівняння в період з 2021 р. до 2022 р. кількість інтернет-користувачів в Україні зросла на 526 тис. (+1,7 %)) [2], що на нашу думку, зумовлено удосконаленням правового регулювання процесів цифрової трансформації в Україні. Втім, за даними Організації Об'єднаних Націй у справах біженців, станом на 30 серпня 2022 р. кількість перетинів кордону України з 24 лютого 2022 р. становила 12 млн осіб, а повернулися в Україну 5,3 млн осіб [4].

На законодавчому рівні, в останні роки, прийнято низку нормативно-правових актів, що визначають засади забезпечення прав людини в умовах цифровізації, окреслено стратегічні напрями забезпечення пріоритетності прав людини, як визначального чинника в процесі формування та реалізації державної політики, що ґрунтуються на принципах орієнтованості на особу, доступності для суб'єктів звернень, захищеності персональних даних тощо. Серед них Концепція розвитку цифрових компетентностей та затвердження

плану заходів з її реалізації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р, Положення про Єдиний державний вебпортал цифрової освіти «Дія. Цифрова освіта», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 березня 2021 р. № 184, Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 р., затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р тощо.

Відомо, що з 2020 р. стали доступними для загалу платформа та мобільний застосунок «Дія», в основі яких – цифрова трансформація, що зумовило підвищення попиту на електронні послуги в Україні. Станом на грудень 2022 р. на порталі «Дія» українці користуються 92 послугами [5] (за час повномасштабного російського вторгнення в Україні доступними стали деякі нові електронні послуги у сфері освіти).

За інформацією Міністерства цифрової трансформації України рівень користування платформою та застосунком «Дія» зріс з 13 % у 2020 р., до 30 % у 2021 р. Станом на травень 2022 р. кількість користувачів перевищила 17,2 млн осіб, а у грудні 2022 р. застосунком «Дія» користувалися понад 18,5 млн українців, веб-порталом – майже 22 млн [6].

У контексті нашого дослідження заслуговує на увагу соціологічне опитування, що здійснено за замовленням у межах Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй в Україні, що засвідчує про зростання користування послугами з 53 % до 60 % у порівнянні з 2019 р. Слід зазначити, що спостерігається гендерна відмінність щодо використання електронних послуг. Так, особи чоловічої статі частіше користувалися платформою та мобільним застосунком «Дія» ніж жіночої статі (35 % проти 27 %). Цікавим є те, що постійними користувачами інтернету є 69 % українців, які користуються ним щодня не менше трьох годин. Рідше інтернетом користуються 16 % осіб (2–3 години на тиждень), а 13,5 % осіб – взагалі їм не користуються [7].

Аналіз цифрових навичок у розрізі віку показує, що вікова категорія осіб у віці 18–29 років – має високий рівень навичок у цифровому середовищі – 92,7 %, в осіб 30–39 років – 86,2 %, в осіб 40–49 років – 82,2 % в осіб 50–59 років – 66,3%, а найнижчий мають особи у віці 60–70 років – 38,9 % [8].

У межах процесу «Цілі сталого розвитку: Україна» визначається, що дигітальна нерівність цифрової грамотності в Україні переважає у малозабезпечених групах населення [9], що зумовлює необхідність вжиття належних заходів підвищення цифрової грамотності певної категорії людей.

Серед пріоритетних напрямків забезпечення доступу до нового покоління цифрової грамотності на законодавчому рівні затверджена Національна молодіжна стратегія до 2030 р., в якій визначається необхідність покращення цифрових компетентностей молоді, у тому числі з можливістю доступу до високошвидкісного Інтернету. Розпорядженнями Кабінету Міністрів України схвалено Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2023 рр. та план заходів на 2021–2023 рр. з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 р., в яких передбачено забезпечення популяризації загальнодоступних онлайн-курсів щодо підвищення цифрової грамотності. Вважаємо, що такі заходи є недостатніми в умовах цифрової трансформації, оскільки серед основних причин не використання державними електронними послугами українці визначили: відсутність навичок користування електронними послугами; відсутність пристрою, що надає можливість підключитися до мережі Інтернет тощо [10]. Зазначене свідчить про відсутність або недостатню можливість використання прав певної частини населення в умовах цифрової трансформації та надає підстави дійти висновку щодо необхідності забезпечення державної політики підвищення цифрової грамотності у сфері вищої освіти.

**Список використаних джерел:**

1. Воржакова Ю.П., Хлебінська О.І. *Сутність цифрової трансформації з різних позицій підприємців та науковців* № 9. 2021. С. 107–111.
2. DIGITAL 2022: UKRAINE. URL: Digital 2022: Ukraine – DataReportal – Global Digital Insights.
3. Демографічна ситуація в січні 2022 р. URL: <https://ukrstat.gov.ua>.
4. Населення України скоротилося до 34,5 мільйона. URL: <https://bit.ly/3YwgeTM>.
5. Підсумки роботи Мінцифри 2022. URL: <https://2022.thedigital.gov.ua/>
6. Рік незламності Мінцифри: Старлінки, military-tech, послуги в Дії та інші досягнення міністерства. URL: <https://bit.ly/3E5exnR>.
7. Аналітичний звіт «Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг: вересень 2021 року». URL: <https://bit.ly/3In67em>.
8. Цифрова грамотність населення України. 2019. URL: [Перше\\_в\\_історії\\_України\\_дослідження\\_3 \(diia.gov.ua\)](https://diia.gov.ua).
9. Цілі сталого розвитку: Україна. URL: <https://bit.ly/3k26yB1>
10. Аналітичний звіт «Думки і погляди населення України щодо державних електронних послуг: вересень 2021 року». URL: <https://usp-ltd.org/wp-content/uploads/2022/01/areport-e-services-usage-2020-2021.pdf>

**Гусар О.А.,**  
кандидат юридичних наук, доцент,  
професор кафедри публічного та міжнародного права,  
Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана,  
Київ, Україна

## **НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ҐЕНДЕРНОЇ ОСВІТИ: СТАНДАРТИ РАДИ ЄВРОПИ**

Ґендерна рівність в освіті є одним із пріоритетних напрямків діяльності Європейського Союзу (ЄС), тому Рада Європи (РЄ) активно працює в умовах нових виклики й усуває бар'єри для досягнення реальної і повної ґендерної рівності в цій галузі. Робота Ради Європи в галузі прав людини та ґендерної рівності призвела до появи комплексних правових документів, керівництв щодо політики в сфері освіти, спрямованих на досягнення кращого становища та розширення прав і можливостей жінок та ефективної реалізації ґендерної рівності в державах-членах і за їх межами. Комітет міністрів (КМ) і Парламентська асамблея Ради Європи прийняли вражаючу кількість конвенцій та рекомендацій, які скеровують процеси розвитку ґендерної рівності в Європі та в усьому світі і впливають на них.

Перш за все, відзначимо, що основоположними документами Ради Європи, що встановлюють нормативні та правові стандарти рівності, є «Європейська конвенція про захист прав і основних свобод» (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, 1950) та «Декларація про рівність між жінками і чоловіками» (Declaration on Equality of Women and Men, 1988) [5].

Право на освіту в цих документах визнається одним із основних прав людини, яке має бути забезпечено без будь-якої дискримінації, у тому числі за ознаками статі.

Питання рівності в освіті підіймалися за останні роки в наступних рекомендаціях КМ РЄ державам-членам: про збалансовану участь жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень у сфері політики та суспільному житті (Recommendation (CM/Rec(2003)3)) [1]; із питань комплексного (ґендерного) підходу в освіті (Recommendation (CM/Rec(2007)13))